

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин
та європейської інтеграції

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Сидоренка Сергія Васильовича
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 339.5:339.9
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Менеджмент міжнародної торгівлі в умовах глобальних викликів
(тема роботи)

за ОПП “Міжнародний менеджмент” галузі знань 07 “Управління та адміністрування”
спеціальності 073 “Менеджмент”

Подається на здобуття другого (магістерського) освітнього ступеня

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
Зінчук Тетяна Олексіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)
д. е. н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир – 2021

АНОТАЦІЯ

Сидоренко С.В. Менеджмент міжнародної торгівлі в умовах глобальних викликів. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) освітнього ступеня за ОПП “Міжнародний менеджмент” галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціальності 073 “Менеджмент”. – Поліський національний університет, Житомир, 2021.

В кваліфікаційній роботі представлені результати дослідження, а саме значення менеджменту міжнародної торгівлі в умовах глобальних викликів. В роботі наводиться декілька теоретичних понять міжнародного менеджменту, вказуються його особливості, завдання та вимоги, які ставить до менеджменту процес глобалізації. Зазначається роль транснаціональних компаній так як, вони є осередком і основним рушієм виникнення міжнародного менеджменту. Вказуються ризики та зміни, які можуть вплинути на міжнародний менеджмент. Робота також включає аналіз міжнародної торгівлі, її значення та сучасний стан. Зазначено поняття глобалізації, її переваг та недоліків. Розглянуті питання, які стосуються міжнародного менеджменту та його важливості для подальшого глобалізаційного розвитку. Розглянуті перспективи міжнародного менеджменту, які переконливо зазначають, що міжнародний менеджмент матиме в найближчому майбутньому вагоме значення і від якого буде залежати уникнення катастрофічних наслідків криз та ризиків, які можуть виникнути в умовах глобалізації.

Ключові слова: міжнародний менеджмент, глобалізація, міжнародна торгівля, транснаціональні компанії.

ANNOTATION

Sidorenko S. V. Management of international trade in the context of global challenges. - Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for the second (master's) degree in OPP "International Management" in the field of knowledge 07 "Management and Administration" specialty 073 "Management". - Polissya National University, Zhytomyr, 2021.

The qualification work presents the results of the study, namely the importance of international trade management in the context of global challenges. The paper presents several theoretical concepts of international management, indicates the features, objectives, and requirements that the process of globalization puts to management. The role of multinational companies is noted as they are the center and the main driver of international management. The risks and changes that may affect international management are indicated. The work also includes an analysis of international trade, its significance, and its current state. The concept of globalization, its advantages, and its disadvantages are mentioned. Issues related to international management and its importance for further globalization are considered. The prospects of international management are considered, which convincingly indicate that international management will be important in the near future and on which the avoidance of catastrophic consequences of crises and risks that may arise in the context of globalization will depend.

Key words: international management, globalization, international trade, multinational companies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. Вплив міжнародного менеджменту на формування кон'юнктури світового ринку товарів: глобальні зміни та виклики	8
РОЗДІЛ 2. Стан та аналіз міжнародної торгівлі	17
РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку менеджменту міжнародної торгівлі. Мінімізації ризиків глобалізації.	24
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Міжнародна торгівля існувала у всі часи та поєднувала різні культурні особливості завдяки розповсюдженню товарів у різні куточки світу. Міжнародна торгівля сприяла налагодженню зв'язків із різними економічними центрами та розширенню доступності товарів, які країни не могли виробити самостійно. Це дозволяло збільшувати добробут населення та зростання економіки країни. У 21 ст. в умовах глобалізації міжнародна торгівля є найбільш впливовим заходом для розвитку економіки. Торгівля об'єднує безліч країн і призводить до широкомасштабного торгово-економічного співробітництва. Міжнародна торгівля надає можливість всім країнам розширити виробництво і споживання, посилити конкуренцію і впливати на економічне зростання. Міжнародна торгівля переростає в нові глобальні відносини, що збільшують інтенсивність взаємовідносин між країнами та утворюють єдиний ринок із виробничою зоною з національними та регіональними секторами. Отже, міжнародна торгівля глобалізується. Такі процеси породжують виклики і ризики для суб'єктів міжнародної торгівлі, тому постає необхідність мінімізації таких викликів. З цим завданням може справитися міжнародний менеджмент, який сформувався завдяки міжнародній торгівлі і завдяки великомасштабних операціях транснаціональних компаній. Ці операції досить непростий процес, що і робить менеджмент на міжнародному рівні непростим завданням. Але завдяки діяльності міжнародних менеджерів, які здійснюють управління, планування, організацію та контроль у міжнародних корпораціях дозволяє їх фірмам розвиватися та зростати. Саме від менеджменту залежить вплив компанії на середовище, і це робить менеджмент важливою складовою, яка в змозі знизити вплив та розширити співпрацю компанії із зовнішнім середовищем для його підтримки та розвитку.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз впливу міжнародного менеджменту на стан та перспективи розвитку міжнародної торгівлі. Відповідно до мети виокремлено такі завдання дослідження:

- розкрити економічну сутність поняття “міжнародного менеджменту” та його впливу на формування кон’юнктури світового ринку товарів;
- висвітлити зміни та сучасні виклики міжнародного менеджменту;
- проаналізувати стан міжнародної торгівлі в умовах глобалізації;
- визначити ризики глобалізації та їх вплив на стан міжнародної торгівлі;
- виявити перспективи розвитку управління міжнародною торгівлею.

Предмет та об’єкт дослідження. Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є теоретико-методологічні та організаційні засади управління міжнародною торгівлею як спосіб адаптації до глобальних викликів. Об’єктом дослідження є основні процеси формування менеджменту міжнародної торгівлі в умовах глобалізації.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи використано наступні методи дослідження: аналізу та синтезу (розгляд внутрішніх тенденцій та можливостей розвитку міжнародної торгівлі, міжнародного менеджменту та глобалізації); монографічний метод (досвід країн, яким завдяки розвитку міжнародної торгівлі вдалося піднятися на новий рівень розвитку); економіко-статистичний метод (виявлення основних чинників, що зумовили зміни в перебігу економічних процесів).

Перелік публікацій автора за темою дослідження.

Сидоренко С. В. Аналіз виробництва продукції жита у світі та Україні. Сучасні тренди міжнародних економічних відносин. Матеріали студентської наукової конференції молодих вчених, аспірантів, студентів. (м. Житомир, 21 листоп. 2019 р.) – Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроєкологічний університет», 2019. С. 10-13.

Сидоренко С. В. Глобалізаційні процеси і перспективи розвитку міжнародної торгівлі. Сучасний профіль міжнародних економічних відносин в умовах пандемії : матеріали VI студент. Наук. конф., 26 листоп. 2020 р. / Поліський національний університет, ф-т економіки та менеджменту, каф.

міжнар. екон. відносин та європейської інтеграції. – Житомир : ПНУ, 2020. – С. 24-26.

Сидоренко С. В. Управління біржовою діяльністю та особливості функціонування сучасних товарних бірж. Глобальний вимір сучасних проблем міжнародного бізнесу та менеджменту : матеріали VII студент. наук. конф., 17 листоп. 2021 р. / Поліський національний університет, ф-т економіки та менеджменту, каф. міжнар. екон. відносин та європейської інтеграції. – Житомир : ПНУ, 2021. – С. 52-58.

Практичне значення отриманих результатів. У роботі описані перспективи міжнародного менеджменту, які сформують підґрунтя для мінімізації ризиків міжнародної торгівлі та глобалізації в найближчому майбутньому.

Структура та обсяг роботи. Робота займає 28 сторінок, кількість ілюстрацій 3, таблиць 3, додатків 5; кількість використаних літературних джерел 47.

РОЗДІЛ 1. Вплив міжнародного менеджменту на формування кон'юнктури світового ринку товарів: глобальні зміни та виклики

У сучасному світі одним з основних факторів економічного розвитку є міжнародна торгівля, яка відноситься до сфери міжнародних економічних відносин і є сукупністю зовнішньої торгівлі товарами, послугами, інтелектуальною продукцією всіх країн. На міжнародну торгівлю припадає 80% усіх міжнародних відносин. Якщо розглядати міжнародну торгівлю для окремої країни то вона набуває форми зовнішньої торгівлі, іншими словами торгівлі однієї країни з рештою країн, що формується з двох перестрічних потоків товарів та послуг: проплаченого експорту та імпорту. Міжнародна торгівля здійснюється між резидентами різних країн, до яких відносять фізичних та юридичних осіб, компанії, ТНК, некомерційні організації тощо. Міжнародна торгівля передбачає добровільне обмінювання товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці між сторонами, які укладають торговельну угоду. Міжнародна торгівля є характерною ознакою світового ринку, який є сферу товарно-грошових відносин між країнами, що базується на міжнародному поділі праці та інших факторах виробництва. Товар, що знаходиться на світовому ринку в період обміну, здійснює інформаційну функцію, так як сповіщає про середні значення сукупного попиту та пропозиції. Тому країнам вдається визначати та пристосовувати параметри своєї продукції та виробництва (що, скільки і для кого варто виготовити) до вимог світового ринку [7, с.8-9].

Сучасний стан світової торгівлі та кон'юнктури світових ринків товарів і послуг обумовлений численними факторами, включаючи рівень розвитку матеріального виробництва й сфери послуг, фінансової, інформаційної та транспортної інфраструктури, а також соціально-політичними процесами в різних державах. Крім того, на світову ринкову кон'юнктуру впливає рівень сформованих торгово-економічних відносин між країнами та їх інтеграційними блоками [1, с. 27].

Міжнародна торгівля є двигуном глобалізації виробництва та розподілу суспільного продукту [8, с. 66]. Саме міжнародна торгівля є компонентом

збалансованого економічного розвитку, зміцнює конкурентоспроможність національної економіки, підвищує рівень життя населення та гарантує якнайбільше задоволення його потреб [4]. Докорінні зміни у сфері виробництва, обігу та фінансів переконливо свідчать про поширення й поглиблення глобалізації економічної діяльності в сучасному світі на мікро- та макроекономічному рівнях. Глобалізація - об'єктивне, але досить складне, комплексне та суперечливе явище, яке водночас слугує і заохоченням до співробітництва, і посиленням конкуренції [11, с. 119].

Транснаціональні корпорації найкраще використовують переваги глобалізації товарних ринків. Їхні ланцюжки поставок однаково глобальні, матеріали та компоненти надходять з найдешевших джерел, склади та логістика сформовані у найбільш економічно вигідних регіонах, а дослідження й розробки зосереджені там, де необхідні знання найбільш доступні для цього. ТНК внаслідок своєї економічної, фінансової, управлінської, науково-технічної, кадрової міцності здатні розробляти і здійснювати найбільш досконалі міжнародні маркетингові технології, які, з огляду на масштаби цих компаній, дають значні прибутки і забезпечують високу світову конкуренто-спроможність як їх самих, так і створюваних ними продуктів. Транснаціональні корпорації перетворюють світову економіку в глобальну, забезпечуючи прискорення науково-технічного прогресу у всіх його напрямках – технічний рівень і якість продукції, ефективність виробництва, вдосконалення форм менеджменту, управління підприємствами [15].

Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) визначає транснаціональну корпорацію як підприємство, що об'єднує юридичних осіб будь-яких видів діяльності та організаційно-правових форм у двох чи більше країнах і дотримується єдиної політики та загальної стратегії завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень [10].

Підтримуючи оборот капіталу, людей і технологій, провідні ТНК роблять значний внесок у економічне зростання і розвиток економік приймаючих країн, в тому числі:

1) зниження гостроти валютного дефіциту, який пов'язаний з імпортом, що означає переміщення до інших країн частини виробництва, продукцію якого вони досі імпортували;

2) посилення культури управління бізнесом та споживання товарів і послуг відповідно до міжнародних стандартів;

3) зростання додаткових робочих місць для місцевого населення, що насамперед важливо для країн, де поява трудомістких виробництв дозволить використовувати здебільшого фізичну, а не машинну працю [40, с. 33].

Також ТНК відіграють подвійну роль в інтернаціоналізації виробництва, у процесі розширення і поглиблення виробничих зв'язків між підприємствами різних країн. ТНК утворюються як національні щодо капіталу і контролю, проте їх діяльність має міжнародний, наддержавний характер і веде до створення наддержавних зв'язків [40, с. 33].

ТНК беруть участь в перезавантаженні економіки країн реципієнтів, в глобальних процесах переділу світового ринку. Транснаціональний капітал створив нову систему міжнародних відносин, що призвела до утворення наддержавних інститутів управління. ТНК активно впливають на процеси глобалізації [5, с. 38].

За останні десятиліття на світових ринках різко загострилася конкуренція, наслідком чого стало посилення вимог до якості продукції, що поставляється на експорт. Традиційна цінова конкуренція виробників все більше поступається місцем орієнтації на більш повне задоволення потреб і очікувань споживача. Змінюється саме поняття «якість». Воно охоплює тепер не тільки споживчі властивості товару і вимоги до їх безпеки та екологічності, а й методи організації всієї системи виробництва, сервісного обслуговування та збуту. Міжнародні стандарти якості (серії ISO 9000) все більше доповнюються стандартами екологічного менеджменту (ISO 14000), впровадження яких розглядається міжнародним бізнесом і їх організаціями, як найважливішим елементом не тільки конкурентоспроможності, але і більшої соціальної відповідальності бізнесу перед суспільством [1, с. 28-29].

З переходом переважної більшості постіндустріальних країн до відкритої економіки, швидким збільшенням ролі ТНК у світовій економіці, розвитком міжнародного підприємництва формувалася й інтернаціоналізація управління. Область міжнародного менеджменту доволі широка, і за сучасних обставин вона цілком залежить від визначальних тенденцій функціонування транснаціонального виробництва і капіталу, що утворилися в світовій практиці. Саме капітал у всіх його формах стає системоутворюючим фактором управління (особливо його міжнародного характеру). Оскільки капітал та науково-технічний прогрес мають міжнародний характер, а національні або регіональні господарські комплекси більше чи менше відокремлені, це призводить до протиріч і диспропорцій у прийнятті управлінських рішень, що зумовлює перехід до нової якості управління. Закономірність цього процесу очевидна, так як вона прямо пов'язана з використанням порівняльних переваг окремих країн з допомогою міжнародного управління [19, с. 36].

У своїй праці вчені Ubrežiová, I., Gurská, S. висвітлюють три визначення поняття міжнародний менеджмент:

- Міжнародний менеджмент пов'язаний із володінням і управлінням активами та операціями за межами своєї країни. Фундаментальні обов'язки менеджера щодо планування, керівництва та контролю залишаються незмінними, але ці види діяльності стають все складнішими та складнішими, оскільки організації потрапляють у мультикультурне середовище.
- Міжнародний менеджмент займається плануванням, організацією, керівництвом та контролем у більш ніж одній країні.
- Міжнародний менеджмент – це те, як фірми стають і залишаються міжнародними за масштабом. Йдеться про практику менеджменту, коли перспективи внутрішнього ринку вже недостатньо для досягнення та підтримки успіху [38, с. 7].

Міжнародний менеджмент - це система управлінських відносин, які формуються у міжнародних корпораціях, яким властива система методів та інструментів керівництва, на всіх рівнях управління, а саме: загально

корпоративному, бізнесовому, функціональному, регіональному, локальному та внутрішньовиробничому. Виключно складні ситуації виникають у міжнародних корпораціях у зв'язку з проблемами адаптації культури споживання, виробничої, технологічної культури за межами європейської, північноамериканської і азійської цивілізаційних систем. Слід зазначити, що кожна національна культура має переважну тенденцію. Мислення, що ґрунтується на раціональності, характерне для Півночі; людська емоційність — для Півдня; прагматично здоровий глузд — для західного світу; інтуїтивність, що ґрунтується на цілісності, є характерною рисою Сходу. Саме на ці фактори мають звертати особливу увагу менеджери міжнародних корпорацій. Система міжнародного корпоративного управління повинна не тільки враховувати ті чи інші національні відмінності, а переймати і застосовувати їх у своїй практиці. Навіть високорозвинуті системи корпоративного управління вимагають періодичного перегляду і удосконалення, в т.ч. на підставі зовнішнього запозичення. Запозичення міжнародних зразків є виправданим, доцільним в сучасних умовах, в умовах, з одного боку, збереження багатонаціональних культур, з іншого — процесу економічної глобалізації, який розвивається [9, с. 52-54].

Успіх керівника в цих умовах частково залежить від індивідуальних кваліфікацій, таких як мовні або технічні знання. Люди з різних націй мають порівняльні сильні сторони або незвичайні характеристики, які не тільки посилюють конкуренцію, але й збагачують життя кожного новими товарами та послугами. Глобальний менеджер має ще ширшу перспективу, прагнучи до співпраці з людьми по всьому світу, які можуть синтезувати свої таланти. Міжнародний менеджер, який лише скромно бере участь у закордонних заходах, як і той, хто виконує глобальні обов'язки, повинен зрозуміти свою власну культуру, а потім дізнатися про інші культури та цінності колег. Менеджери транснаціональних компаній знають, що їхнє управління вимагає спеціальних навичок. Це означає, що міжнародні бізнесмени повинні бути обізнані про культурні, правові, політичні та соціальні відмінності між країнами. Вони повинні вибрати країни, в яких доцільно продавати свої товари і в яких купувати

ресурси. Міжнародні менеджери також повинні координувати діяльність своїх іноземних дочірніх компаній, маючи справу з податковими та регулюючими органами своєї країни та всіх країн, у яких вони ведуть бізнес [38].

Основні завдання міжнародного менеджменту такі:

1. Всебічне вивчення, аналіз та оцінка зовнішнього середовища міжнародного бізнесу на користь пошуку та реалізації джерел конкурентних переваг фірми.

2. Глибокий аналіз та оцінка культурного фонду в кожній приймаючій країні та використання його можливостей (з урахуванням обмежень) при розробці стратегічних, тактичних та оперативних рішень щодо функціонування та розвитку фірми як в країні розташування, так і в цілому.

3. Оцінка, вибір та практичне використання організаційних форм, у яких здійснюється зарубіжна діяльність фірми, з метою досягнення максимального ефекту від використання економічного потенціалу та правових можливостей країн, що приймають.

4. Формування та розвиток багатонаціональної команди фірми та її підрозділів у країні перебування та у приймаючих країнах на користь максимізації особистого потенціалу працівників, можливостей окремих команд та національного ефекту від їхньої взаємодії в рамках фірми.

5. Пошук, розвиток і ефективне використання всіляких можливостей бізнес-сервісу, передусім у сферах фінансових, технологічних й інформаційних послуг економічних операцій [19, с. 40].

Сучасна концепція міжнародного менеджменту ТНК та інших форм організації міжнародного бізнесу утворюється як система дієвого реагування на виклики глобальної економіки, на нові реалії економічного, соціального і науково-технічного розвитку людства. В основі цієї концепції лежить розуміння того, що світ став надзвичайно динамічним, турбулентним і невизначеним. За таких умов, щоб бути конкурентоспроможними на міжнародних ринках, необхідно вміти передбачати трансформації, швидко на них реагувати і адаптуватися до них заради власної і суспільної вигоди. Завдяки сталому

створенню передових технологічних, продуктових і маркетингових інновацій ТНК капіталізують найбільш прибуткові ринки, формують нову філософію і культуру міжнародного менеджменту. Переважання ТНК на ринках товарів, послуг, технологій, капіталів, управлінських інновацій, робить їх одними з найбільш впливових суб'єктів світової економіки, а їх менеджмент продукує найбільш ефективні технології міжнародного корпоративного управління. Саме завдяки особливостям менеджменту ТНК і їх ефективній практиці, виникло поняття міжнародного менеджменту [12].

Глобалізація ставить до менеджменту такі вимоги: глобальне мислення, тобто розуміння того, що світовий бізнес швидко змінюється і стає все більш взаємозалежним; готовність управляти змінами і трансакціями у глобальному середовищі; здатність працювати з людьми з різними світоглядами та культурними цінностями; здатність створювати систему навчання та пристосування до змін конкурентного середовища глобальної економіки, залучаючи для цього весь персонал і мотивуючи його вдосконалення; далекоглядно-перспективне орієнтування у комплексних ринках міжнародного середовища; координація взаємозалежностей бізнесових функцій (маркетингових і виробничих) через національні кордони; трансферабельність, тобто готовність прийняти закордонне призначення на основі знання інших культур та вміння ведення переговорів; усвідомлення наявності національних культур і розуміння, що навіть в умовах глобалізації ринки культурно відмінні. Жоден підприємець чи менеджер не може досягти успіху без глибокого розуміння національної культури країни, де вони роблять бізнес [6].

Зміни та ризики, які можуть вплинути на міжнародний менеджмент:

Лідери галузі більше покладаються на аналіз даних. Організації, які належним чином використовують аналітику даних, можуть помічати глобальні тенденції швидше, ніж їхні конкуренти. Аналітика даних може давати інформацію в режимі реального часу, дозволяючи організаціям адаптуватися до самого ринку. Аналітика даних також може використовуватися внутрішньо,

надаючи підприємствам інструменти для визначення марно витрачаються ресурсів і підвищення загальної продуктивності [27].

Споживачі мають миттєвий доступ до додаткової інформації про продукт. Підприємства — не єдиний аспект глобального ринку, який має доступ до додаткової інформації. Споживачі мають миттєвий доступ до такої інформації, як ціни, якість та інформація про конкурентів щодо будь-якого товару. Це створює більший тиск на компанії, щоб вони залишалися активними в Інтернеті та пропагували позитивний імідж бренду та присутність продукту в усіх соціальних сферах. Постійно підключений споживач не тільки має легкодоступну інформацію про продукт, але й має миттєвий доступ до тенденцій, брендів та інших компаній. Клієнти можуть поділитися власним досвідом і почути досвід інших на вимогу через активні спільноти соціальних мереж і легкодоступні новинні [27].

Нюанси зовнішньої політики, політики та відносин. Бізнес не існує у вакуумі — на нього впливають політика, політика, закони та відносини між країнами. Оскільки ці відносини можуть бути надзвичайно нестійкі, важливо уважно стежити за новинами, пов'язаними з країнами, у яких ви ведете бізнес. Рішення, прийняті політичними лідерами, можуть вплинути на податки, трудове законодавство, витрати на сировину, транспортну інфраструктуру, освітні системи тощо [21].

Керування глобальними командами. Ще одним викликом міжнародного бізнесу є управління співробітниками, які живуть по всьому світу. Намагаючись функціонувати як команда, може бути важко врахувати мовні бар'єри, культурні відмінності, часові пояси та різний рівень доступу до технологій та їх надійності. Коли відстань розділяє команди, як це сталося для багатьох під час пандемії коронавірусу (COVID-19), спілкування є ключем до того, щоб усі відчували себе цінними та залученими [21].

Всесвітні екологічні проблеми. Оскільки екологічні ризики та наслідки зміни клімату все краще розуміються, стійкість займає перше місце в порядку денному багатьох великих глобальних корпорацій. На практичному рівні, якщо

ви плануєте розширити свій бізнес за кордоном, важливо знати про конкретні екологічні норми країни та проблеми, пов'язані з вашою галуззю. Деякі ключові міркування включають те, як ваші виробничі методи можуть впливати на місцеве навколишнє середовище через відходи та забруднення. Крім юридичних або етичних стимулів бути більш екологічними, встановлення екологічно свідомої ділової практики може залучити до вашої компанії нових, далекоглядних споживачів [20].

Висновки до розділу 1

Отже, міжнародний менеджмент займає чільне місце у розвитку міжнародного бізнесу, а саме через управління ТНК. Великі компанії продовжують грати роль лідера в світовій економіці, але апробуються оптимальні виробничі та управлінські структури всередині компаній, що дозволяє урізноманітнити організаційні форми ведення бізнесу. Все більше входить в практику об'єднання великого, середнього і малого бізнесу в межах ТНК [12]. Важливим є здійснення відповідного міжнародного управління цими компаніями, яке дозволить розширювати та покращувати їх діяльність на міжнародних теренах.

РОЗДІЛ 2. Стан та аналіз міжнародної торгівлі

Міжнародна торгівля є потужним фактором економічного розвитку. Емпірична література підтверджує це вагомими доказами того, що збільшення участі в міжнародній торгівлі може стимулювати економічне зростання, яке саме по собі є необхідною умовою для досягнення ширших результатів розвитку. З'єднуючи глобальні ринки з виробниками та споживачами країн, що розвиваються, торгівля – як через експорт, так і через імпорт – забезпечує важливий канал для потоку фінансів, технологій та послуг, необхідних для подальшого покращення виробничого потенціалу в сільському господарстві, промисловості та послугах. Вони, в свою чергу, необхідні для структурної трансформації економік. Показовим прикладом є нещодавній шлях розвитку, продемонстрований країнами, що розвиваються, у Східній Азії та Південно-Східній Азії. Фундаментальним фактором їхнього швидкого економічного зростання була їхня здатність зміцнювати конкурентоспроможні виробничі та експортні потужності, спочатку в традиційних сільськогосподарських та текстильних/одягових секторах, а потім у трудомістких виробництвах, які часом швидко переходили у високотехнологічні виробництва, такі як електроніка. Їхнє експортне зростання було результатом стратегічного відкриття торгівлі, а також політики, яка доповнювала спроможність торгівлі з її впливом на економічний та соціальний розвиток [34].

Міжнародна торгівля як правило, здійснюється з метою забезпечення країни товарами, яких їй не вистачає, в обмін на ті, які вона виробляє в надлишку. Велика частина сучасної історії міжнародних відносин стосується зусиль, спрямованих на сприяння вільній торгівлі між націями [24].

Міжнародна торгівля позитивно впливає на інтернаціоналізацію світової економіки та економічного життя окремих країн, об'єднуючи їх у світогосподарську систему. Значення експорту в міжнародній торгівлі зводиться до того, що він є головним джерелом одержання валютних надходжень, що простежується навіть у високорозвинених країнах із розгалуженою системою зовнішньоекономічних зв'язків. В свою чергу, товарний експорт має соціальне

значення – він збільшує зайнятість та доходи в експортних галузях, що позитивно впливає на економічне становище країни. Так само, імпорт збільшує альтернативи однойменним товарам, пропонує товари, котрі не виробляються в країні, приваблюючи тим самим споживачів до досягнень світового НТП. З погляду національних інтересів, імпорт позитивно позначається і на національному виробництві. Він дозволяє знизити витрати виробництва та збільшити прибуток за рахунок використання більш дешевої іноземної сировини, енергоносіїв, комплектуючих, ефективнішого зарубіжного обладнання. Підсилюючи конкуренцію на внутрішньому ринку, імпорт знижує ціни на товари, підвищує купівельну спроможність споживачів, покращує рівень та якість життя населення, також стимулює модернізацію виробництва і створення нових галузей [18].

Найбільшими експортерами товарної продукції у 2020 р. були Китай, який займає 14,7% від всього експорту, США із 8,1% експорту товарів та Німеччина – 7,8% від світового експорту (табл. 1, додаток А). Слідують ним Нідерланди - 3,8%, Японія - 3,6% та Республіка Корея - 2,9%, але їх частки не такі великі, як у 3 вищезгаданих країн. Щодо найбільших імпортерів у 2020 р. то 3-ка лідерів тут лишається така ж сама. Тільки першу позицію по світовому імпорту товарів займає США - 13,5%, Китай на другому місці із 11,5% , а Німеччина третя із – 6,6%. Далі слідує Велика Британія із 3,6% від світового імпорту, за нею Японія - 3,6% та Нідерланди - 3,4%. Із 20 найбільших експортерів та імпортерів 7 країн ЄС та 6 країн Східної Азії, що говорить про важливість даних регіонів у світовій економіці. Сукупний експорт цих 20 країн становить 72,0% світового експорту, а сукупний імпорт – 72,3% світового імпорту. На решту країн припадає 21,9% та 20,0% відповідно [7, с. 10-11].

Для врегулювання, упорядкування та об'єднання різносторонніх зовнішньоторговельних відносин між країнами було створено декілька вагомих міжнародних організацій. Зараз такими організаціями є Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародна конференція з торгівлі і розвитку ООН (ЮНКТАД), Міжнародний торговельний центр (МТЦ) та Комісія ООН з прав міжнародної

торгівлі (ЮНСІТРАЛ). Основною метою їх діяльності є покращення доступу до ринків для всіх країн-учасниць, надання певних преференцій разом з інформаційно-консультаційною підтримкою. Розподіл функцій і напрямів діяльності в цих організаціях може вимагати покращення загальноекономічного або правового стану, стосуватися країн з різними рівнями економічного розвитку, зовсім іншої сфери світового господарства або обмеженого кола підприємницьких структур [3].

Специфіка наднаціонального регулювання світової торгівлі товарами й послугами обумовлена випереджаючим розвитком даної сфери та відставанням реформ Світової організації торгівлі – основного регулятора. Світова торгівля зазнала значних змін з моменту створення СОТ в 1995 р. Відповідність нормативного нагляду стало більш важливим, оскільки через диверсифікованих глобальних ланцюжків поставок стало складніше контролювати бізнес і клієнтів. На сьогодні СОТ відіграє обмежену роль у сприянні наднаціонального регулювання торговельних відносин. Суб'єкти світової торгівлі уникають вирішення комерційних і технічних питань через апарат СОТ і ускладнені процедури голосування і схвалення всіх членів даної міжнародної організації. Багато ТНК покладаються на приватні стандарти, сертифікати сторонніх виробників і власні системи управління якістю для спостереження за їх глобальними ланцюгами постачання [1, с. 28-29].

За останні півстоліття міжнародна торгівля стала дуже важливим фактором економічного зростання для багатьох країн та відіграє важливу роль в економічному розвитку. Основне значення міжнародної торгівлі у розвитку світової економіки підтверджується її випереджальним зростанням порівняно зі зростанням світового ВВП та виробництва. За даними Світової організації торгівлі (СОТ) та ЮНКТАД, обсяги міжнародної торгівлі, які вимірюють обсягом експортом в поточних цінах (дол. США), зросли з 58 млрд у 1948 р. до 17,62 трлн дол. США 2020 р. [47, 39]. Значне збільшення спостерігалось в період із 1970-1980-х рр. під час розмаху процесу глобалізації [14, с. 78].

За даними Світового банку, світовий ВВП за тридцять сім років зріс більш ніж сім разів з 11,18 трлн дол. США (1980 р.) до 84,57 трлн дол. США станом на 2020 р. [35]. За цей час міжнародна торгівля зросла з 2,3 трлн дол. США (1980 р.) до 22,6 трлн дол. США (2020 р.) [46]. Таким чином, вартість світової торгівлі збільшилася у 10 разів, перевищивши обсяг зростання ВВП світу, що свідчить про значення міжнародної торгівлі як одного з основних факторів світового економічного розвитку.

Значне зростання міжнародної торгівлі було зумовлено зниженням витрат виробництва у зв'язку з переходом до масового виробництва промислової продукції розвиненими країнами. Виокремилась досить виразна тенденція, яка слугувала переходу від кількісних змін в міжнародній торгівлі у доволі новий, високоякісний стан та створення міжнародних ринків. Надалі організація цієї тенденції послужила формуванню та функціонуванню безлічі міжнародних ринків, що входять до складу світового ринку, який з початком 21 століття сформувався у систему, що має відповідну внутрішню організаційну структуру та власні закономірності розвитку.

Також показником, розвиток та розширення міжнародної торгівлі, є темп зростання світового товарообігу, який перевищив темп зростання світового валового продукту майже вдвічі, починаючи з 1980 р. і закінчуючи кризою 2008 р. Темп зростання міжнародної торгівлі та ВВП зображено на (рис. 1). Причиною цієї тенденції є нарощення міжнародного поділу праці та розвиток нових форм поділу праці, які займають центральне місце в міжнародній економічній інтеграції та внутрішньофірмовому обміні.

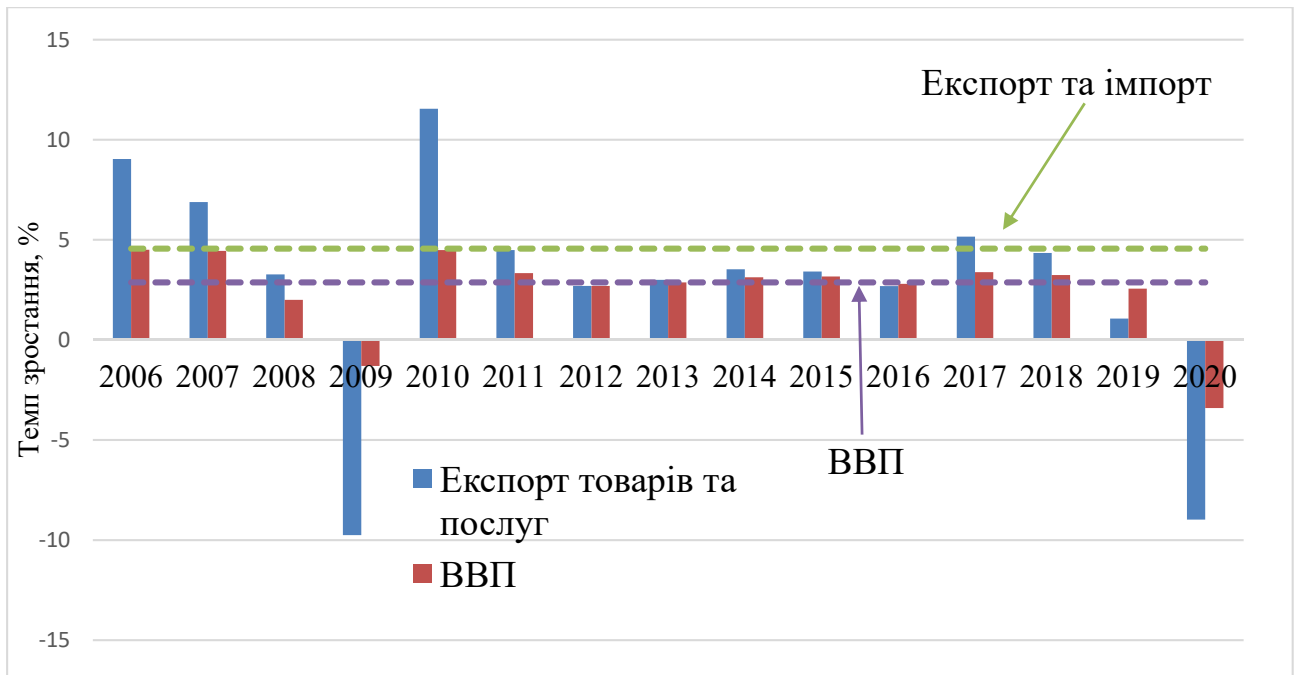

Рис. 1. Темпи зростання міжнародної торгівлі і ВВП

Джерело за даними: [42, 41].

Якщо аналізувати даний рисунок то можна помітити три різкі зниження світової торгівлі в періоди 2009 р., 2015-2016 рр. та 2020 р. Для цього слугували різні причини. Різке зниження світової торгівлі у 2008 р. пов'язано зі світовою кризою, яка призвела до скорочення експорту на 10% [45]. Причини зниження світової торгівлі у 2015-2016 рр. були викликані низкою факторів: проведенням у Сполученому Королівстві референдуму про вихід із Європейського Союзу (ЄС) [37, с. 37], уповільненням економіки в Китаї, серйозною рецесією в Бразилії, падінням цін на нафту та інші сировинні товари, а також волатильністю обмінного курсу [36, с. 16]. Причиною зниження світової торгівлі у 2020 р. стала чергова криза COVID-19. Пандемія COVID-19 призвела до зниження міжнародної торгівлі товарами на 8% і зменшення торгівлі послугами на 21% у 2020 р. [43, с. 11]. Світова торгівля товарами та послугами у 2020 р. становила 22 трлн дол. США, що на 12 % менше, ніж у 2019 р. (рис. 1, додаток Б).

Останнім часом у міжнародній торгівлі серед тенденцій виділяється скорочення спеціалізації країн на експорті певних товарів. Виробничі ресурси стали дуже маневреними, специфіка експорту стала однаковою у багатьох країнах. Причиною цього є вдосконалення транспортних систем та покращення

комунікацій. Саме внаслідок покращення комунікацій виникла нова організаційна форма міжнародної торгівлі – електронна торгівлі.

Основні товари, які експортуються на світовому ринку це сільськогосподарська продукція, пальне і гірничовидобувна продукція та промислові товари. Аналіз світового експорту товарів за основними товарними групами за 2010-2020 рр. представлено на рис. 2, додаток В.

Світовий експорт промислових товарів скоротився на 5,2% у 2020 р., тоді як загальний експорт товарів скоротився на 7,7% загалом. У 2020 р. обсяги палива та гірничодобувної продукції знизилися на 23,9% через значне падіння цін на енергоносії та падіння попиту. Експорт сільськогосподарської продукції зріс на 0,9 відсотка в 2020 р., оскільки багато країн залежали від експорту продовольства під час кризи COVID-19 [43, с. 12]. Фактором який дозволив вплинути на зростанням експорту сільськогосподарської продукції під час кризи став постійний попит на продовольчі товари. Також у 2020 р. зросла кількість торгівлі на міжнародних біржах, а саме рекордне зростання у 2020 р. складених контрактів (ф'ючерсів та опціонів), на 45,4% до 2,57 млрд контрактів.

Сфери послуг сильно постраждали від пандемії COVID-19. Наприклад, туристичні, транспортні та дистриб'юторські послуги постраждали в результаті обмежень пересування та заходів соціального дистанціювання, введених з міркувань охорони здоров'я. У той же час криза підкреслила важливість послуг, які забезпечують онлайн-постачання, таких як телекомунікаційні та комп'ютерні послуги, а також більш широку інфраструктурну роль транспортних, фінансових, дистриб'юторських та логістичних послуг у сприянні торгівлі та економічному зростанню.

Враховуючи роль послуг у забезпеченні ресурсів для інших видів економічної діяльності, включаючи з'єднання ланцюгів поставок та сприяння торгівлі товарами, перебої в постачанні послуг мають широкий економічний і торговий вплив.

Тип і ступінь впливу на торгівлю послугами відрізняються залежно від сектора та способу пропозиції. Торгівля послугами, яка передбачає близькість між постачальниками та споживачами, була серйозно ускладнена [44].

Незважаючи на суттєве зниження сектору послуг, країни використовують їх стратегічно для сприяння економічній трансформації. Сюди входять Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) послуги, які дозволяють працювати віддалено, цифрові фінансові послуги та платформи електронної комерції, завдяки яким економіка працює в умовах карантину, спричиненого COVID-19. Послуги ІКТ, які можуть підвищити ефективність і знизити витрати, сприяють цифровій трансформації сільського господарства, виробництва та інших секторів. Послуги становлять дві третини загального зростання продуктивності в країнах, що розвиваються, що робить їх ключовим елементом стратегій цих країн щодо індустріалізації. Ця цифровізація з використанням послуг покращує постачання та експортну потужність, підвищуючи економічну стійкість та відновлення країн після пандемії [31].

Світова Організація торгівлі зробила прогноз зростання обсягу торгівлі товарами та реального ВВП для 2021-2022 рр. по регіонах (табл. 2, додаток Г). З цього прогнозу випливає наступне: обсяг світової торгівлі товарами у 2021 р. зросте до 10,8% порівняно з 2020 р. але в 2022 р. рівень зростання становитиме 4,7, що є меншим за показник 2021 р. Провідними регіонами, в яких спостерігається найбільше зростання експорту та імпорту товарів будуть Азія (14,4; 10,7), Північна Америка (8,7; 12,6), Південна Америка (7,2; 19,9) та Європа (9,7; 9,1) відповідно. Щодо зростання світового ВВП то його показник становитиме 5,3 у 2021 р. порівняно з (-3,5) зниженням у 2020 р. Найбільші регіони зростання Азія (6,1), Північна Америка (5,6), Південна Америка (4,9) та Європа (4,3).

Висновки до розділу 2

Отже, світова торгівля є основним двигуном розвитку в сучасному світі, вона пов'язує світові економіки та надає можливості для покращення життя в тій країні де вона присутня.

РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку менеджменту міжнародної торгівлі.

Мінімізації ризиків глобалізації.

Для сучасного етапу світового розвитку характерним є динамічне поглиблення процесів політичної, економічної та культурної інтеграції країн світу. Глобалізація є терміном який широко увійшов вжиток, і характеризується як формування єдиного планетарного суспільства [2]. Глобалізація торкається майже кожного бізнесу, навіть якщо компанія працює лише в США, її клієнти, постачальники та мандрівні співробітники цілком можуть бути в іншій країні. Це означає, що закони, правила та культурні відмінності в цих сферах, ймовірно, впливають на організацію [33].

Насправді компаніям заохочується досліджувати глобальні ринки, щоб залишатися конкурентоспроможними, і, таким чином, вони, ймовірно, ведуть бізнес у будь-якій точці світу. Глобалізації сприяє кілька ключових факторів, і компанії, які хочуть досягти успіху в цьому середовищі, повинні розуміти ключові фактори, які роблять світ бізнесу більш глобальним [29].

Першим фактором є зниження торговельних бар'єрів через торгові угоди, державну політику за допомогою якої країни погоджуються ліквідувати транскордонні бар'єри в торгівлі та сприяти глобальній інтеграції. Метою більшості торгових угод було зниження або усунення тарифів та інших бар'єрів, щоб полегшити транскордонну торгівлю.

Другий фактор це прямі іноземні інвестиції (ПІІ), які відносяться до свідомих зусиль країни або компанії інвестувати в іншій країні через форму власності в компаніях в іншій країні. У 2017 р. глобальні потоки ПІІ становили 1,52 трлн дол. США. До найбільших одержувачів ПІІ відносять розвинені країни і країни, що розвиваються. Це в свою чергу є поштовхом для розвитку нових та більш усталених ТНК завдяки їх конкурентним перевагам. Зростаюча конкуренція з ринків, що розвиваються і транснаціональних компаній, що розвиваються, означає, що компаніям доведеться продовжувати розуміти глобальне середовище та керувати ним, щоб конкурувати.

Третій фактор це поширення інтернету, завдяки якому сьогодні будь-яка компанія в світі може продавати свою продукцію будь-кому в світі. Компанії можуть не тільки охопити нових споживачів, але й покращити свої бізнес-моделі. Крім того, Інтернет надає компаніям можливість будувати відносини зі споживачами по всьому світу [29].

Глобалізація – це процес, що непинно розвивається і за час її діяльності у світі, спостерігаються певні контрасти, що підтверджують про переваги глобалізації для розвинутих країн та недоліки для менш розвинутих. Переваги та недоліки глобалізації наведено в таблиці 3, додаток Д. Із таблиці можна сказати, що глобалізація сприяє зростанню вже розвинених країн зосереджуючи в них економічне зростання, великі обсяги капіталів та технологій. Всі ці дії обмежують бідні країни і використовують їх як джерела для ресурсів, що провокує бідність, неосвіченість та виснаженість ресурсів цих країн.

Завдяки глобалізації в світі дедалі більше зростає взаємозалежність національних економік і будь який процес, що відбувається у певній частині світу є особливо відчутний в інших регіонах планети. Такі процеси можуть призводити до розширення факторів ризиків, які можуть породити негативні або, і катастрофічні наслідки для людства. Основними ризиками глобалізації є такі:

- дефіцит їжі та води;
- дефіцит енергії та ресурсів;
- соціально-економічна нерівність;
- неконтрольована масова міграція;
- міжнародний тероризм;
- старіння суспільства;
- суверенний борг/дефолт;
- крах фінансового ринку;
- протекціонізм/торговельні війни;
- спалахи пандемії;
- збій технологічної інфраструктури [25].

Глобальна взаємозалежність політичних, економічних і соціальних систем породила безпрецедентну складність. Ризики глобалізованого світу суттєво відрізняються від ризиків минулого – з точки зору потенційної шкоди, тимчасового виміру, географічного охоплення, незворотності, потенціалу соціальних конфліктів та взаємної взаємозалежності. Взаємодія глобальних мегатенденцій, таких як економічна глобалізація, демографічний розвиток, зміна клімату та технологічний прогрес, посилює вплив місцевих подій через взаємність та ефект зворотного зв'язку. Як наслідок, звичайні стратегії вирішення проблем зазнають невдачі. Частково через обмежений характер національної політики ці стратегії, як правило, ефективні лише на регіональному рівні. Вони надто часто орієнтовані на конкретні тенденції та ґрунтуються на моделях, ідеалізовані припущення яких корисні за зрозумілих умов, але які втрачають легітимність, коли стикаються зі складністю глобально взаємопов'язаних систем [25].

Процеси прийняття рішень повинні адаптуватися до зростаючої складності глобалізації. Суть важеля тут полягає у формуванні інституційних процесів прийняття рішень, у яких потенціал досягнення є більшим, ніж сума потенціалу окремих учасників, і які як соціокультурні структури (на відміну від фізіологічної структури мозку) є податливими. Суть полягає в тому, що на розвиток світової економіки істотно впливають рішення, що приймаються на рівні урядів, центральних банків, міжнародних організацій і транснаціональних корпорацій. Ці рішення також утворюють основу, яка охоплює більшість глобальних ризиків. Однак багато фундаментальних принципів, від яких залежать ці інституційні рішення, стають все менш відповідними в умовах складності та динамічних зрушень глобальної економіки [25]. Це свідчить про збільшення вагомості у процесах прийняття рішень у глобалізованому світі, що потребує якісно нового підходу до міжнародного менеджменту.

Торгівлю вважають двигуном, який задає рух для розвитку і вищевказані ризики глобалізації, можуть прямо впливати на зростання міжнародної торгівлі. Вплив одного із ризиків можна спостерігати вже зараз. Світова пандемія Covid-

19, яка поставила під загрозу здоров'я багатьох мільйонів людей, яка майже зупинила і зменшила світову торгівлю по всьому світу, тим самим провокуючи країни на більше витрачання державних коштів, що наближає до ще одного ризику - суверенного дефіциту. Для регулювання всіх цих ризиків потрібно здійснювати ефективний менеджмент, який поширюватиметься на всьому світовому ринку. Саме менеджмент як з боку підприємства, організації, ТНК, країни, тощо, може привести до зниження, а то й до уникнення ризиків глобалізації. Все вищесказане свідчить, що процеси менеджменту є ключовим заходом при збереженні зростання міжнародної торгівлі і безперечно є перспективним напрямком для розвитку. Перспективами розвитку менеджменту міжнародної торгівлі для зниження ризиків глобалізації є такі:

- дотримання концепції сталого розвитку і поступове впровадження її у всіх сферах діяльності та місцях діяльності підприємства;
- ризик менеджмент та стратегічне планування як чинник запобігання світовим ризикам;
- зміна конфігурації ланцюжків поставок (ланцюжки поставок будуть ще більше інтегровані з технологічними платформами. Ланцюжки поставок візьмуть понад прогнозований підхід, відстежуючи критично важливі компоненти на кожному відрізку ланцюжка. Це також відкриває нові способи спілкування та взаємодії з клієнтами, управління запасами та логістикою, управління капіталом, виробництвом і розподілом);
- глобальна цифрова трансформація (переходу бізнесу в онлайн середовище);
- еволюція традиційних робочих місць і віддалених команд (перехід до віддаленої роботи та гнучкого графіку);
- розширення сфери онлайн-освіти (використання у навчанні співробітників та підвищенні навичок);
- зростання електронної торгівлі;

- зростання значення соціальної економіки (інституційно та інструментально організоване глобальне соціальне співробітництво сприятиме вирівнюванню нерівномірностей та диспропорцій сталого людського розвитку з метою досягнення належних стандартів життєдіяльності та добробуту населення);
- повторне використання сировини після її обробки та утилізації (переосмислення та впровадження нового дизайну переробки та утилізації) [17, 16].

Управління ризиками міжнародної торгівлі означає їх виявлення, оцінку впливу на бізнес та ймовірність їх виникнення, пріоритети ризиків, розгляд способів боротьби з ними та розробки заходів щодо їх подолання, щоб мінімізувати негативний вплив на бізнес та запобігти його в майбутньому [26].

Світ як ніколи взаємопов'язаний, і успішні менеджери повинні розуміти, як працювати в міжнародному організаційному середовищі [28]. Сьогоднішні міжнародні менеджери повинні бути спритними, інноваційними та адаптованими. Вони повинні подолати культурні кордони та впоратися з надзвичайною глобальною конкуренцією, яка змінюється та розвивається швидшими, ніж будь-коли. Конкуренти можуть швидко з'являтися з будь-якого місця, включаючи країни, що розвиваються (наприклад, Китай чи Індія), а нові технології з'являються миттєво [32, с. 5]. Всі ці процеси підкреслюють важливість міжнародного менеджменту без якого процеси глобалізації не мали б такого всеохоплюючого впливу.

Висновки до розділу 3

Отже, міжнародний менеджмент займає вагоме місце у поширенні та розвитку міжнародної торгівлі. Компанії, які діють на світовому ринку просто залежать від міжнародного менеджменту так як управління у кожній країні є різностороннім і має свої особливості. Менеджери – це люди котрі мають розуміти, які зміни можуть відбутися найближчим часом і бути до них готовими.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В першому розділі кваліфікаційної роботи висвітлено питання важливості міжнародної торгівлі в сучасних умовах, її розвиток та вплив на країни, які приймають в ній участь. Описано також про глобалізацію виробництва і участь ТНК у формуванні глобальних товарних ринків, наведено переваги та недоліки у діяльності ТНК. Робота включає характеристику міжнародного менеджменту, від якого залежить ефективність діяльності компанії на міжнародній арені. Визначено основні завдання міжнародного менеджменту, його особливості, вимоги, які ставить глобалізація до міжнародного менеджменту і виокремлено, які зміни та виклики найближчим часом вплинуть на міжнародний менеджмент.

Другий розділ включає аналіз міжнародної торгівлі і виокремлюється її значення в сучасному світі. Проаналізовано найбільших експортерів та імпортерів світу і визначено, що регіони Європи та Східної Азії є важливими у світовій економіці і їх значення та зростання продовжується. Зазначено також, що міжнародна торгівля впродовж багатьох років мала тенденцію до зростання але світова фінансова криза 2008 р. зупинила цю тенденцію і зараз торгівля знаходиться переважно у рівномірному стані. Проведено аналіз причин зниження міжнародної торгівлі за останні роки 2009 р., 2015 р., 2016 р., та 2020 р. Основну увагу було зроблено на 2020 р. так як в цьому році світ зіштовхнувся зі ще однією кризою COVID-19, яка спричинила до зниження рівня світового експорту та імпорту товарів та послуг. Було вказано, зниження на які товари (паливна та гірничовидобувна продукція) та послуги (туристичні, транспортні, дистриб'ютивні) відбулося найбільше. Також було використано прогноз Світової Організації Торгівлі для аналізу ймовірного зростання обсягу торгівлі товарами та реального ВВП. З результатів якого можна сказати, що в 2021-2022 рр. міжнародна торгівля товарами та відновиться.

В третьому розділі досліджено поняття глобалізації та фактори, які сприяють її поширенню. Цими факторами є: зниження торгівельних бар'єрів, прямі іноземні інвестиції та поширення інтернету. Визначено, що глобалізація не сприяє повному розвитку для всіх країн, а тільки в повній мірі розвиненим

країнам і частково менш розвиненим. Також визначено ризики, які можуть вплинути на всю світову економіку і важливим є правильне прийняття рішень для того щоб мінімізувати головні ризики: дефіцит їжі та води, дефіцит енергії та ресурсів, соціально-економічна нерівність, неконтрольована масова міграція, тощо. Міжнародний менеджмент має сприяти зниженню ймовірних майбутніх ризиків. Відповідно до цього твердження було виокремлено перспективи, які допоможуть слугувати у зниженні вищезгаданих ризиків. Ці перспективи мають дозволити країнам, організаціям, компаніям співпрацювати заради ефективного використання ресурсів, зниження впливу на довкілля, розширення доступності торгівлі у бідних країнах, тощо. Всі ці перспективи стосуються управління і саме від нього залежить майбутнє зростання не лише однієї країни, а й країн усього світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богашко О. Л. Глобальні тенденції розвитку міжнародної торгівлі та кон'юнктура світових ринків товарів і послуг. Розвиток міжнародної торгівлі в умовах глобальних економічних дисбалансів : матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин (м. Житомир, 11 квітня 2019 року). Житомир : ЖДТУ, 2019. С. 27–30.
2. Глобалізація як феномен сучасності. Економічна правда : веб - сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/2/205852/> (дата звернення 14.12.2021).
3. Духницький Б. В. Основні аспекти регулювання міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією. Економіка АПК. 2019. № 4. С. 74-80.
4. Дягилєва А.Ю. Місце міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин. Розвиток міжнародної торгівлі в умовах глобальних економічних дисбалансів : матеріали виступів Всеукраїнського форуму з проблем міжнародних економічних відносин (11 квітня 2019 року). – Житомир : ЖДТУ, 2019. С. 45-47.
5. Козлова Ю. І., Решетнік А. О., Родін Д. О. Вплив транснаціональних корпорацій на розвиток світової економіки. Проблеми та перспективи розвитку економіки України в умовах євроінтеграції : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 24 січн. 2019 р. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/instituty/IEF/Docs/Nauka/22_2019_zbirnik.pdf (дата звернення 02.11.2021).
6. Літовченко Б. Глобалізаційні виклики сучасному менеджменту. *Економічний дискурс*. 2014. с. 39-41.
7. Міжнародна торгівля : підруч. для студ. вищ. навч. закл. [Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Барановська М.І. та ін.]; За редакцією Ю.Г. Козака, Н.С. Логвінової, М.І. Барановської [4-те вид.] – К.: Центр учбової літератури, 2010 – 441 с.
8. Мойсей В.І. Функціональна роль міжнародної торгівлі в умовах глобалізації / В.І. Мойсей // Міжнародна економіка. – 2010. – № 4/12. – С. 65–70.

9. Михайлова Л. І., Юрченко О. Ю., Могильна Л. М., Михайлов А. М. Міжнародний менеджмент: Навч. посіб. — Суми : Мрія-1, 2005. — 160с.
10. Охріменко О. О. Транснаціональні корпорації у системі світових економічних відносин / О.О. Охріменко, Д. Д. Сільвестрова. // *Ефективна економіка*. - 2013. - № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_5_56 (дата звернення 03.11.2021).
11. Пахуча, Е. В. "Місце і розвиток міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин." *Економіка і суспільство* 13 (2017): 118-123.
12. Пічугіна М. А., Федун В. В. Зміна парадигми менеджменту в контексті глобалізації. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи 2021*: II Міжнар. наук-практ. конф. 22 квіт. 2021 р. Київ, с. 188-189.
13. Переваги та недоліки глобалізації – вирази – 2021. *Енциклопедія-Titanica* : веб-сайт. URL: <https://uk.encyclopedia-titanica.com/ventajas-y-desventajas-de-la-globalizaci-n> (дата звернення 06.12.2021).
14. Погоріла К.В., Воронцова А.С. Роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку. *Розвиток міжнародної торгівлі в умовах глобальних економічних дисбалансів*: матеріали вист. Всеукр. форуму з пробл. Міжн. Екн. Відн., 11 квітня 2019 р. Житомир : ЖДТУ, 2019, С. 77-79. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/rozvytok-mizhnarodnoyi-torgivli-v-umovah-globalnyh-ekonomichnyh-dysbalansiv-11-kvitnya-2019-r/> (дата звернення 12.11.2021).
15. Трифонова И. В. Роль транснациональных корпораций в глобализации мировой экономики /И. В. Трифонова //Молодой ученый. –2013. – №9. –С. 243-245.
16. Сімахова А. О. Моделі соціальної економіки у глобальному вимірі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра ек. наук : 08.00.02. Київ, 2020. 34 с.
17. 8 світових бізнес-тенденцій після Covid. Епоха цифровізації. Benoy : веб-сайт. URL: <https://benoy.com.ua/en/blog/8-svitovih-biznes-tendenczij-pislya-covid-epoha-czifrovizaczii/> (дата звернення 14.12.2021).

18. Федякина Л. Н. Международные экономические отношения, М. : Издательство Юрайт, 2016. 461 с. URL: <http://static.my-shop.ru/product/pdf/205/2047135.pdf> (дата звернення 14.11.2021).
19. Юхименко П. І., Гацька Л. П., Півторак М. В. та ін. Міжнародний менеджмент. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
20. 11 Biggest Challenges of International Business in 2017. HULT International Business School : веб- сайт. URL: <https://www.hult.edu/blog/international-business-challenges/> (дата звернення 12.11.2021).
21. 5 COMMON CHALLENGES OF INTERNATIONAL BUSINESS YOU SHOULD CONSIDER. Harvard Business Scholl Online : веб-сайт. URL: <https://online.hbs.edu/blog/post/challenges-of-internationalbusiness?tempvview=logoconvert> (07.11.2021).
22. Global trade rebound beats expectations but marked by regional divergence. World Trade Organization : веб- сайт. URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres21_e/pr889_e.htm (дата звернення 05.12.2021).
23. Globalization. *English Online*: веб-сайт. URL: <https://www.english-online.at/economy/globalization/advantages-and-disadvantages-of-globalization.htm> (дата звернення 06.12.2021).
24. International trade. *Britannica* : веб – сайт. URL: <https://www.britannica.com/topic/international-trade/The-Benelux-Economic-Union> (дата звернення 8.11.2021).
25. J. Arpe, H. Glockner, H. Hauschild, Thiess Petersen, Andreas Schaich, T. Volkmann. The Economic Risks of Globalization: Expert and Public Opinion Survey Results. Global Choices 1/2012. URL: http://aei.pitt.edu/74035/1/Global_Choices_01_2012_ST-NW_Economic_Risks_of_Globalization.pdf (дата звернення 15.12.2021).
26. Mariia Nezhyva, Olha Zaremba1, Viktoriia Mysiuk. International trade risk management under the impact of globalization. SHS Web Conf. (EECME 2021) – Sustainable Development in Modern Knowledge Society. Volume 1-10, 2021.

27. Major Trends Affecting Global Business Management. Northeastern University Graduate Programs, D'Amore-McKim School of Business : веб-сайт. URL: <https://www.northeastern.edu/graduate/blog/major-trends-global-business-management/> (дата звернення 03.12.2021).
28. MSc International Management and Business Development. Glasgow Caledonian University : веб- сайт. URL: https://www.gcu.ac.uk/study/courses/details/index.php/P02901/International_Management_and_Business_Development/ (дата звернення 06.12.2021).
29. Principles of Management. Importance of International Management. Openstax : веб-сайт. URL: <https://openstax.org/books/principles-management/pages/6-1-importance-of-international-management> (дата звернення 01.12.2021).
30. Short Essay On Globalization | Advantages and Disadvantages Of Globalization. My study times : веб-сайт. URL: <http://www.mystudytimes.com/short-essay-on-globalization-advantages-and-disadvantages-of-globalization/> (15.12.2021).
31. Services sector vital to COVID-19 economic recovery. *UNCTAD* : веб-сайт. URL: <https://unctad.org/news/services-sector-vital-covid-19-economic-recovery> (дата звернення 02.12.2021).
32. Sweeney, Paul B. and McFarlin, Dean B., "International Management: Strategic Opportunities and Cultural Challenges" (2015). Management and Marketing Faculty Publications. Paper 67. URL: http://ecommons.udayton.edu/mgt_fac_pub/67?utm_source=ecommons.udayton.edu%2Fmgt_fac_pub%2F67&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages (дата звернення 08.12.2021).
33. The Globalization of Risk Management. *IRMI* : веб-сайт. URL: <https://www.irmi.com/articles/expert-commentary/globalization-of-risk-management> (дата звернення 06.12.2021).
34. The role of international trade in the post-2015 development agenda. United Nations Conference on Trade and Development. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/cid33_en.pdf (дата звернення 15.12.2021).

35. The World Bank. World Bank date, URL: <https://data.worldbank.org/> (12.11.2021).
36. The World Trade Organization. World Trade Statistical Review 2016. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2016_e/wts16_toc_e.htm (дата звернення 12.11.2021).
37. Trade and Development Report, 2016 [English] - Structural transformation for inclusive and sustained growth (UNCTAD/TDR/2016). URL: <https://unctad.org/webflyer/trade-and-development-report-2016> (дата звернення 12.11.2021).
38. Ubrežiová, I., Gurská, S. 2012. International Management and Entrepreneurship. Nitra : SUA, 2012. 67 p.
39. UNCTADSTAT. Merchandise: Total trade and share, annual. URL: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=101> (дата звернення 12.11.2021).
40. Venger, V. (2019). Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 2(4), 30-44. <https://doi.org/10.32750/2019-0204> (дата звернення 15.11.2021).
41. World Development Indicators. DataBank. URL: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=NY.GDP.МКТР.CD&country=#> (дата звернення 13.11.2021).
42. World Trade Statistical Review 2019 – *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2019_e/wts2019_e.pdf (дата звернення 13.1.2021).
43. World Trade Statistical Review 2021. *World Trade Organization*. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts2021_e.pdf (дата звернення 26.11.2021).
44. WTO report looks at impact of COVID-19 pandemic on services trade. World Trade Organization. URL: [wto.org/english/news_e/news20_e/serv_29may20_e.htm](https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/serv_29may20_e.htm) (дата звернення 26.11.2021).

45. WTO sees 9% global trade decline in 2009 as recession strikes. World Trade Organization. 2009. URL: https://www.wto.org/english/news_e/pres09_e/pr554_e.htm (дата звернення 25.11.2021).

46. WTO STATS. International trade statistics. URL: <https://stats.wto.org/> (дата звернення 11.11.2021).

47. WTO STATS. Merchandise exports by product group – annual. URL: <https://stats.wto.org/> (дата звернення 12.11.2021).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1.

Провідні експортери та імпортери у світовій торгівлі товарами у 2020р.

Позиція	Країни експортери	Обсяг, млрд дол. США	%	Позиція	Країни імпортери	Обсяг, млрд дол. США	%
1	Китай	2591	14,7	1	США	2408	13,5
2	США	1432	8,1	2	Китай	2056	11,5
3	Німеччина	1380	7,8	3	Німеччина	1171	6,6
4	Нідерланди	674	3,8	4	Велика Британія	635	3,6
5	Японія	641	3,6	5	Японія	635	3,6
6	Гонконг, Китай	549	3,1	6	Нідерланди	597	3,4
7	Республіка Корея	512	2,9	7	Франція	582	3,3
8	Італія	496	2,8	8	Гонконг, Китай	570	3,2
9	Франція	488	2,8	9	Республіка Корея	468	2,6
10	Бельгія	419	2,4	10	Італія	423	2,4
11	Мексика	418	2,4	11	Канада	414	2,3
12	Велика Британія	403	2,3	12	Бельгія	395	2,2
13	Канада	391	2,2	13	Мексика	393	2,2
14	Сінгапур	363	2,1	14	Індія	372	2,1
15	Китайський Тайбей	347	2,0	15	Сінгапур	330	1,9
16	Росія	332	1,9	16	Іспанія	325	1,8
17	Швейцарія	319	1,8	17	Швейцарія	291	1,6
18	Іспанія	307	1,7	18	Китайський Тайбей	288	1,6
19	ОАЕ	306	1,7	19	В'єтнам	263	1,5
20	В'єтнам	283	1,6	20	Польща	257	1,4
21	Індія	276	1,6	21	Росія	240	1,3
22	Польща	271	1,5	22	ОАЕ	226	1,3
23	Австралія	250	1,4	23	Туреччина	219	1,2
24	Малайзія	234	1,3	24	Австралія	208	1,2
25	Таїланд	231	1,3	25	Таїланд	207	1,2
26	Бразилія	210	1,2	26	Малайзія	190	1,1
27	Чеська Республіка	192	1,1	27	Австрія	172	1,0
28	Ірландія	179	1,0	28	Чеська Республіка	170	1,0
29	Саудівська Аравія	173	1,0	29	Бразилія	166	0,9
30	Туреччина	169	1,0	30	Швеція	149	0,8
31	Австрія	169	1,0	31	Індонезія	142	0,8
32	Індонезія	163	0,9	32	Саудівська Аравія	133	0,7

<i>Продовження таблиці 1.</i>							
33	Швеція	156	0,9	33	Угорщина	115	0,6
34	Угорщина	120	0,7	34	Ірландія	98	0,6
35	Данія	108	0,6	35	Данія	97	0,5
36	Словацька Республіка	86	0,5	36	Румунія	92	0,5
37	Південна Африка	86	0,5	37	Філіппіни	91	0,5
38	Норвегія	84	0,5	38	Словацька Республіка	84	0,5
39	Чилі	72	0,4	39	Південна Африка	84	0,5
40	Румунія	71	0,4	40	Норвегія	80	0,5
41	Фінляндія	66	0,4	41	Португалія	78	0,4
42	Філіппіни	64	0,4	42	Ізраїль	70	0,4
43	Португалія	62	0,3	43	Фінляндія	68	0,4
44	Аргентина	55	0,3	44	Єгипет	61	0,3
45	Іран	54	0,3	45	Чилі	59	0,3
46	Катар	51	0,3	46	Нігерія	57	0,3
47	Ізраїль	50	0,3	47	Греція	56	0,3
48	Україна	49	0,3	48	Україна	54	0,3
49	Казахстан	46	0,3	49	Бангладеш	52	0,3
50	Словенія	45	0,3	50	Пакистан	46	0,3
	Загалом (все що вище)	16495	93,8		Загалом (все що вище)	16434	92,3
	Світ	17583	100		Світ	17812	100

Джерело: [43, с. 58]

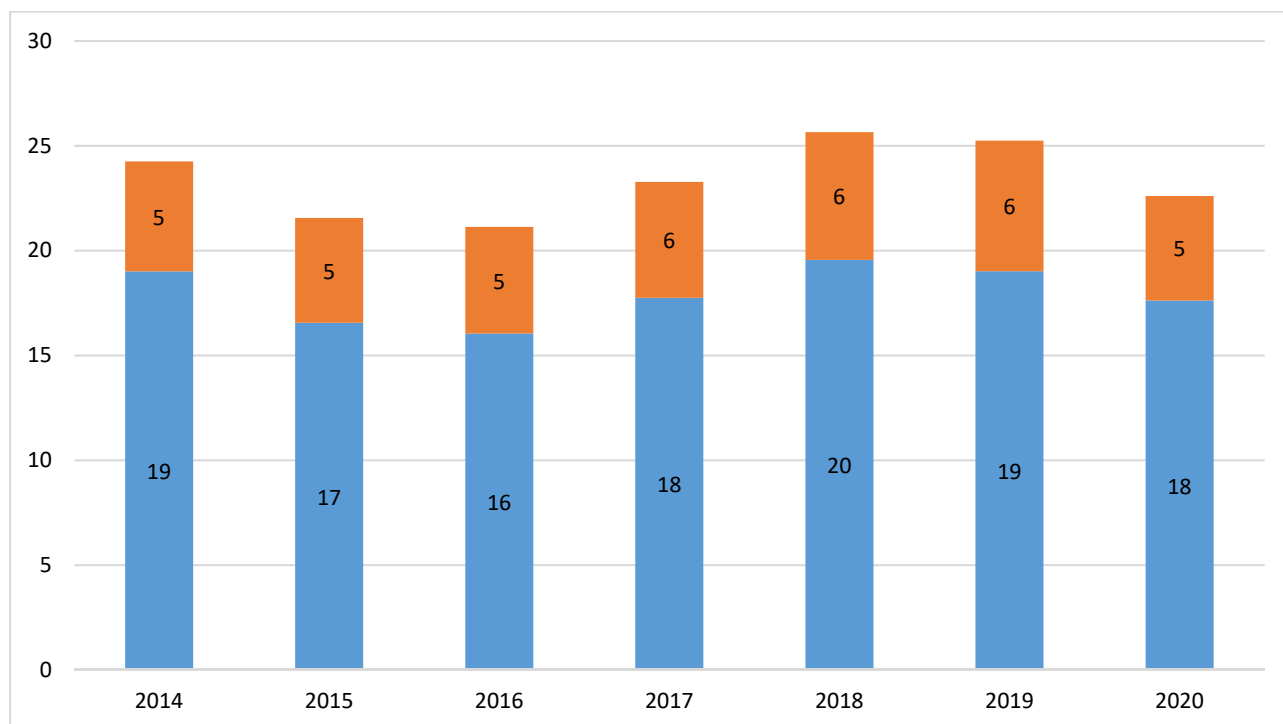

Рис. 1. Обсяги світової торгівлі товарами та послугами, трлн дол. США

Джерело: [46, с.11; 43]

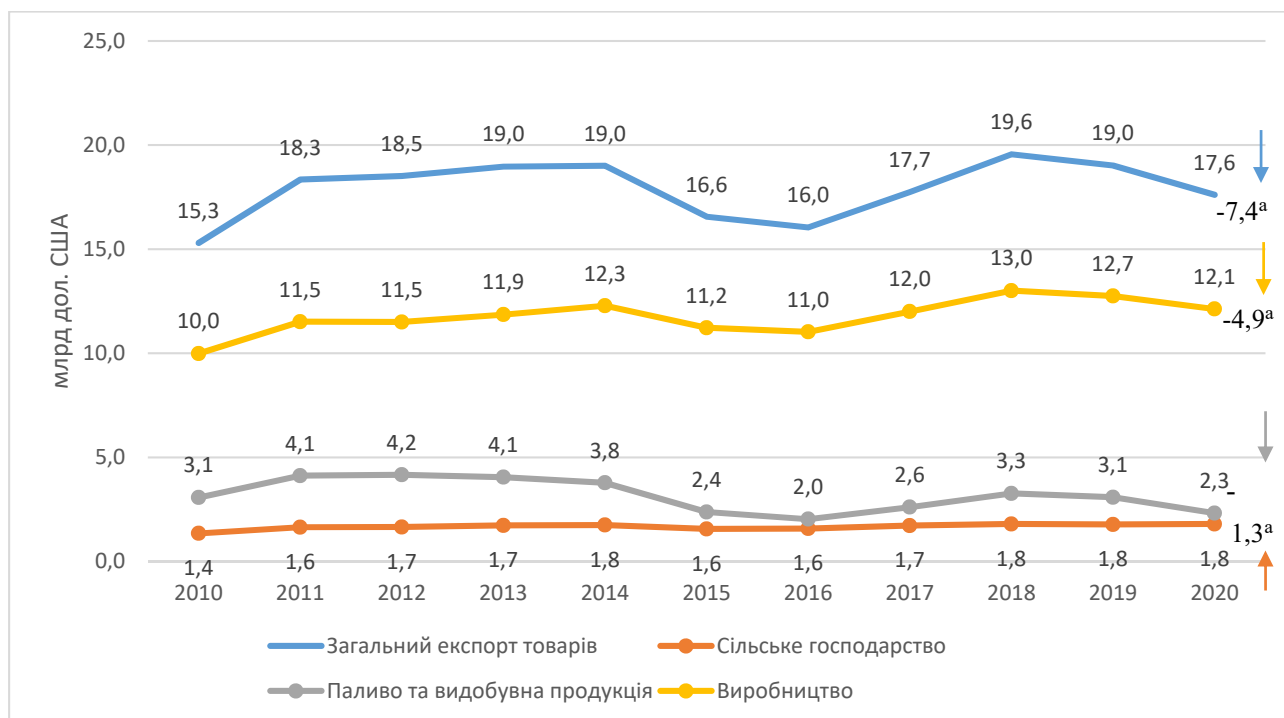

Рис. 2. Експорт товарів за основними товарними групами, 2010-2020 рр. (млрд дол. США, річна відсоткова зміна)

Джерело: [46, с. 12; 43]

^a Річна відсоткова зміна

Додаток Г

Таблиця 2.

Обсяг торгівлі товарами та реальний ВВП, 2017-2022^a, річна зміна в %

	2017	2018	2019	2020	2021 ^a	2022 ^a
Обсяг світової торгівлі товарами	4,8	3,1	0,1	-5,3	10,8	4,7
Експорт	-	-	-	-	-	-
Північна Америка	3,4	3,8	0,3	-8,6	8,7	6,9
Південна Америка ^b	2,2	-0,2	-2,2	-4,7	7,2	2,0
Європа	4,1	1,9	0,6	-7,9	9,7	5,6
СНД ^c	3,9	4,1	-0,3	-1,5	0,6	8,5
Африка	5,3	3,6	-0,7	-8,8	7,0	6,0
Середній схід	-2,2	4,8	-2,2	-11,6	5,0	9,6
Азія	6,7	3,7	0,8	0,3	14,4	2,3
Імпорт	-	-	-	-	-	-
Північна Америка	4,4	5,1	-0,6	-6,1	12,6	4,5
Південна Америка ^b	4,4	5,6	-2,6	-9,9	19,9	2,1
Європа	3,9	1,9	0,3	-7,6	9,1	6,8
СНД ^c	13,9	4,0	8,5	-5,6	13,3	-0,8
Африка	-1,7	5,3	2,8	-11,1	11,3	4,1
Середній схід	1,2	-4,1	2,4	-13,9	9,3	8,7
Азія	5,5	5,0	-0,5	-1,2	10,7	2,9
Світовий ВВП за ринковими валютними курсами	3,2	3,1	2,4	-3,5	5,3	4,1
Північна Америка	2,3	2,8	2,0	-4,0	5,6	3,7
Південна Америка ^b	0,7	0,3	-0,5	-7,5	4,9	2,9
Європа	2,7	2,0	1,5	-6,4	4,3	4,0
СНД ^c	2,3	3,1	2,6	-2,7	3,9	3,4
Африка	3,1	3,0	2,9	-2,8	3,5	4,1
Середній схід	0,7	0,4	0,0	-4,6	2,9	4,5
Азія	5,0	4,7	3,9	-0,9	6,1	4,7

Джерело: [22]

^a Значення за 2021 та 2022 рр. є прогнозами^b Відноситься до Південної та Центральної Америки та Карибського басейну^c Відноситься до Співдружності Незалежних Держав (СНД), включаючи деякі асоційовані та колишні держави-члени.

Основні переваги та недоліки глобалізації

Переваги глобалізації	Недоліки глобалізації
<ul style="list-style-type: none"> • дозволяє країнам робити те, що вони можуть зробити найкраще. Якщо, наприклад, ви купуєте дешеву сталь з іншої країни, вам не потрібно робити власну сталь. Ви можете зосередитися на комп'ютерах або інших речах. • дає вихід на більший ринок. Ви можете продати більше товарів і заробити більше грошей. Ви можете створити більше робочих місць. • споживачі отримують прибуток, так як продукти дешевшають, а нові товари можна отримувати швидше. • витрати на виробництво знижуються. Більш висока конкурентоспроможність бізнесу та якість продукції. Технологічний розвиток, що сприяє рівню та швидкості виробництва. • зміцнення людських відносин, що сприяло подоланню різних обмежень, такі як відстань, завдяки технологічному розвитку. Більшу доступність до обміну та доступу до інформації, що становить національний та міжнародний інтерес. • компанії змогли розширитися від національного до міжнародного рівня і відкрили різні філії в кількох зарубіжних країнах. • приватний сектор отримує більше вигод, ніж державний сектор. 	<ul style="list-style-type: none"> • спричиняє безробіття в промислово розвинених країнах, оскільки фірми переміщують свої фабрики туди, де вони можуть отримати дешевшу робочу силу. • може призвести до нових екологічних проблем. Компанія може захотіти будувати заводи в інших країнах, оскільки екологічні закони не такі суворі, як вдома. Можливо, бідним країнам третього світу доведеться вирубувати більше дерев, щоб вони могли продавати деревину багатшим країнам. • найбідніші країни світу, особливо в Африці, можуть стати ще біднішими. Їхнє населення не настільки освічене, як у розвинених країнах, і вони не володіють новою технологією, як ми. • хвороби людей, тварин і рослин можуть поширюватися швидше через глобалізацію. <p>національна ідентичність може негативно вплинути внаслідок перекриття своїх культур розвиненими країнами над культурами країн, що розвиваються, через сильний комерційний та медіа-імпульс. З плином часу багато традицій корінних народів змінюються, включаючи нові звичаї, як правило, з інших країн</p> <ul style="list-style-type: none"> • зростання дефіциту торгівлі та проблем платіжного балансу відбувається за рахунок більшої кількості імпорту, ніж експорту. Це результат глобалізації. • глобалізація передбачає ширше використання технологій з кожним днем, тому може настати час, коли виникнуть великі проблеми з безробіттям, оскільки робочі місця будуть замінені автоматизованими машинами, які працюють швидше і виробляють більше.

Джерело: [23, 30].